

Scris de andrei.marga pe 26 septembrie 2021, 10:39

Prostocratia ca regim politic

Atunci cand am semnalat „trecerea la prostocratie” in Romania actuala („Cotidianul”, 3 mai 2020) au fost reactii diferite. Multi au imbratisat o diagnoza ce se confirma cu fiecare zi. Ea a fost preluata in volumul cu titlul omonim (Trecerea la prostocratie, Editura Cotidianul, Bucuresti, 2021), in care personalitati reflexive si cu simtul raspunderii civice si-au spus cuvantul. Cine, fiind de buna credinta, poate contesta degradarea si ca decidentii sunt la origine?

Au fost, cum era de asteptat, si reactii pornite din vointa de escamotare a realitatii. De pilda, unii au replicat ca prosti au fost la decizie tot timpul, altii ca au fost mereu dupa 1989. si unii si altii eludand, de fapt, unicitatea situatiei de azi! Desigur, prosti au fost – de la Zaroni la Postelnicu si mai incoace. Dar niciodata nu au fost adusi sistematic la decizii, ca in ultimii ani.

Au fost, in reactie, si insinuari ieftine gen „prostocratia” ar fi o diversiune – fara sa se spuna la ce. Unii pun fenomenul in seama educatiei actuale, ignorand ca prostocratia este rezultat al selectiei decidentilor intr-un regim, ca educatii sunt mult mai numerosi decat cei selectati, iar regimul de azi are in fata absolventi banali de dinainte de 1989. Nu educatia este de vina, ci selectia decidentilor. Desigur, si dascalii ar trebui sa se intrebe: de ce mediocrii sunt preferati absolventilor straluciti? Ce resorturi exista?

Elocvent este faptul ca nimeni nu a sustinut, sub semnatura proprie, ca diagnoza „prostocratiei” ar fi gresita. Nimeni nu a contrazis-o cu probe factuale.

Ca sa lamurim, totusi, ceea ce s-a scris negru pe alb, subliniez ca diagnoza regimului actual ca regim prostocratic nu este figura de stil. Cine citeste isi da seama ca este o notiune riguroasa, cu sfera si continut. Cornel Nistorescu a sesizat cat de extinsa este aria ei de aplicare, Octavian stireanu a observat ca este vorba de o notiune la nivelul altor termeni („cratiilor”, de la grecescul „kratos”), Gheorghe Piperea a vazut exact malformările juridice, Adrian Severin a propus echivalentul „reziduocratiei” (accesul la decizii al ramasitelor din distrugerea unor partide), iar multi au captat aspecte importante.

Din capul locului, diagnoza prostocratiei nu inlocuieste explicatii date de concetateni – „capitalism de cumetrie”, „capitalism periferic”, „stat securist”, „stat militienesc”, „regim colonial”, „democratie in coma”, „dictatura prosteasca”. Acestea raman valabile!

Numai ca realitatea ne obliga sa prindem in notiuni o situatie noua, fie ea si dezagreabila. in

definitiv, este prostocratia un tip de regim?

Nu peroratiile pot da raspunsul. Acesta tine efectiv de stiintele sociale. Sa-l rezumam, in spatiul aflat la dispozitie.

Sa ne amintim, bunaoara, ca Aristotel a reflectat asupra regimurilor politice punand doua intrebari: daca cei care ajung sa conduca „urmeaza binele comun” sau numai „avantajul propriu” (Politica, III, 6, 1279a) si care-i efectivul celor care iau deciziile in stat. Regimurile care urmeaza „binele comun” sunt „drepte”, in vreme ce restul sunt numai „desfigurari”. Raspunzand la a doua intrebare, Aristotel a distins: a) regimul in care unul decide sau „monarhia”, ce poate lua forma „tiraniei” sau a dominatiei unuia singur in folosul sau; b) regimul in care putini decid sau „aristocratia”, ce poate lua forma „oligarhiei” sau a dominatiei in folosul celor bogati; si c) regimul in care decid toti cei recunoscuti ca cetateni, sau „timocratia”, ce asigura egala indreptatire a cetatenilor.

Lui Aristotel nu-i erau straine formele de democratie, dar democratia el o asimileaza in mare „demagogiei”. Plecand de aici, Polybius a vorbit de „ochlocratie” – acel regim al „multimii” ce nu mai gandeste si care se comporta ca un fel de „gloata”.

Montesquieu a distins si el trei regimuri: a) „despotia” sau regimul in care „un individ decide totul, fara reguli si lege, conform vointei si simturilor proprii”; b) „monarhia” sau regimul in care „decide un om, dar dupa legi stabilite si facute publice”; si c) „republica” sau regimul in care „poporul, ca intreg, respectiv o parte a poporului poseda puterea suverana” (De l'esprit des lois, II). Montesquieu a mai distins si doua forme ale „republicii”. Una este „democratia”, in care poporul („cetatenii instariti”) are sub control deciziile, alta este „aristocratia”, in care acestea apartin unei parti a poporului.

in „democratie”, „este necesara o forta motoare suplimentara: virtutea” celui care ajunge la decizie. Omul virtuos este acela care iubeste legile tarii sale si actioneaza din iubire fata de popor. Monarhia presupune onoare, aristocratia moderatie, iar democratia virtute.

A ramas actuala observatia lui Montesquieu ca regimurile depind de „caracterul” persoanelor care ajung la decizii. Exista „o corelatie nemijlocita intre caracteristicile individuale, pe de o parte, si structura si felul de functionare al formei de stat” (vezi Manfred G. Schmidt, Demokratietheorien, Leske+Budrich, Opladen, 2000, p. 80). Statul depinde de valoarea decidentilor.

Cu aceasta observatie, venim in realitate. Din capul locului, prostocratia nu se refera la vreun popor! in fapt, orice popor este, si numeric, mereu mult mai mult decat decidentii lui. De altfel, sub aspectul potentialului de normalitate, toate popoarele sunt la fel. Ele difera uneori sub aspectul criteriilor prin care se stabilesc decidentii lor si al vietii pe care acestia le-o imprima.

Mecanismele selectarii decidentilor sunt, din capul locului, problema. in orice caz, situatia in care a fost adusa Romania obliga la punerea unei intrebari noi privind regimurile politice: Ce valoare au cei ajunsi sa decida?

Daca intrebarea nu se pune in tara, ea este deja pusa in influente cercuri de decizie. si la Bruxelles se vorbeste deja de „prostiile” si slaba calificare pentru decizii ale decidentilor din Romania!

Azi stim ca, in lumina acestei intrebarii, sunt trei feluri de regimuri. Sunt „meritocratice” regimurile in care, in accesul la decizie, conteaza meritul cetateanului in satisfacerea interesului public. Sunt

„mediocrative” regimurile care selectează decidenții după fidelitatea față de politici existente. Există și regimuri „stupidocratice” sau, pe româneste, „prostocratice”, în care se plasează la decizii persoane fără valoare profesională, civică și morală și necompetitive în societate.

Din nefericire, țara noastră a fost adusă în această ultimă situație. După 1989, România a îmbrățișat democrația, și-a dat o nouă Constituție (1992) și a înaintat în democratizare. Procesul a tinut până spre 2005. Apoi, urmare a „caracterului” decidenților, s-a luat calea declinului.

Instituțiile, stim prea bine, afectează esențial viața oamenilor. De aceea, pas cu pas – precum dublarea procuraturii cu DNA, transformarea procurorilor în magistrați, acceptarea unui MCV fabricat în București ca instrument contra rivalilor, trecerea la decizii unipersonale, instrumentalizarea justiției și a serviciilor secrete, transformarea președintelui în „șef de stat”, protocoale de „cooperare” judecători-procurori-noua Securitate, instalarea ilegală a „guvernului meu” în loc de guvern al țării – statul a fost avariat. Politica s-a înțeles vulgar, ca aranjament cu orice mijloc, iar în selectarea pentru funcții în stat nu a mai contat valoarea persoanelor.

S-a și apelat la falsuri ca la nimeni în Europa. În 2004, s-au și câștigat alegeri cu „lupta împotriva comunismului”, care era mort demult, iar, în 2014, cu „lupta contra penalilor” a unor inși care s-au dovedit a fi și mai penali. În loc să integreze democratic societatea în vederea dezvoltării, politica a devenit „luptă” plecând de la „distincția amic – inamic”, cu care Carl Schmitt a subordonat-o dictaturilor. România a fost adusă la a o aplica, iar acum plătește costurile!

Să ne amintim, spre a face intuitivă situația, observația lui Seton Watson (Eastern Europe between the Wars. 1918-1941, Cambridge University Press, 1945), că elita interbelică a României a fost brillantă, dar, în loc să se ocupe de necazurile oamenilor, caută favoruri la vârful puterii. Printre decidenții de acum nu se pot indica brillanți. Nu se poate indica în România de azi vreo instituție neafectată de parveniri dubioase.

O asemenea degradare s-a mai semnalat în istorie când s-a vorbit de ascensiunea neisprăviților. Thomas Mann a văzut, însă, cel mai clar, pe cazul țării sale, a anilor treizeci, ce catastrofă pregătește parvenirea „celor mai slabi (die Untersten)” profesional, civic, moral. România actuală se află într-un asemenea punct mort.

Istoricul Carlo M. Cipolla a atras atenția, în vremuri mai apropiate de noi (Le leggi fondamentali della stupidità umana, 1976), asupra ascensiunii a ceea ce în româneste reda cuvântul „prostie”. El ne-a lăsat și criteriul: „prostul este o persoană care cauzează pierderi unei alte persoane sau unui grup de persoane, în vreme ce el însuși nu derivă castig și nici măcar nu-și poate compensa pierderile”.

Evident, când vorbim de prost nu diplomele contează. Câți nu sunt în jur pricepuți și devotați, fie și fără diplome? Câți nu sunt prosti având titluri pompoase? Prostul de care facem vorbire nu ține nici de extracția socială. El ține de mecanismele parvenirii, înainte de orice.

O rafinare a definiției se impune, însă. Faptele atestă că sunt în România actuală inși care cauzează pierderi altora, în timp ce ei nu pierd decât ceva ce îi lasă reci, precum onoarea, sau ceva ce nu au avut, de pildă, demnitatea. S-au înmulțit cei care au dus în jos instituții sau au făcut pagube, în timp ce și-au însușit case, fabrici, comenzi de la stat, posturi bugetate, rezerve din bănci sau au instrăinat bunuri publice, aruncând pe alții în necazuri. De aceea, diagnoza prostocrației își asumă că prost este cel care luptă cu orice mijloc să intre în funcții publice, dar

care, odata ajuns, depasit fiind, cauzeaza, prin ce face sau nu este capabil sa faca, pierderi celorlalti.

Nu cumva prostul se confunda, cum se crede prea des, cu abilul? S-ar confunda daca ar lasa ceva pozitiv in urma. Or, cum se observa, nu este cazul. Prostul se vede in promisiuni fara pricepere, in incapacitatea de a proiecta si in palavre.

Sa sintetizam. Prostocratia este regimul in care, intr-un stat, cineva ajunge la decizie, mai mult sau mai putin intamplator sau impins din culise, pentru ca, apoi, combinand nepriceperea cu saracia mintii, sa incalce legile si sa desemneze in functii insi de nivelul sau, pentru a se sprijini reciproc, cu efectele de rigoare. Prostocratia poate fi in orice regim. De aceea, nu lipsesc pe lume autoritarisme meritocratice, nici democratii mediocratice sau chiar prostocratice.

Desigur, fenomenul nu ar fi posibil fara „statul paralel” al serviciilor secrete, care asigura „aranjarea” oculta a functiilor in stat. Cum remarca istoricul care a facut bilantul Centenarului tarii, Romania nu si-a lamurit nici acum rolul Securitatii. „Statul paralel” nu este, desigur, nou in istorie. Carol al II-lea l-a folosit copios, regimul comunist la fel, dar, dupa 2005, acest „stat” mai mult decat pagubos a devenit covarsitor.

Nu avem aici spatiu pentru exemplificari. Volumul *Lesirea din prostocratie* (2021), le ofera, in opticile diferite ale multor autori. Ma limitez insa la a retine (detaliat in A. Marga, *Statul actual*, Meteor Press, Bucuresti, 2020), cateva fapte caracteristice.

S-a creat in Romania ultimilor ani un cerc vicios. in mod tot mai evident, la decizie a ajuns o persoana nepregatita, fara cultura si fara perceptia interesului public. Aceasta a incalcat legi, a irosit ocazii si a desemnat abuziv in functii insi de acelasi calibrul. S-a creat astfel cercul vicios – „eu va numesc, voi ma sustineti si asa controlam restul” – ce este, cum se vede, nu doar primitiv, ci si fatal tarii. Exclusi, cetatenilor le ramane sa inghita sau sa vorbeasca zadarnic. Ca si cum ar fi o tara pentru o coterie, nu functii in slujba cetatenilor!

„Presedintele” a instrumentat, prin mecanismul ilegal al desemnarilor unipersonale si in pofida Constitutiei, justitia, armata si serviciile secrete. Azi se si spune, cu argumente, ca noua Securitate a colonizat insasi Parlamentul (care nu i-a putut examina de ani rapoartele!) si conducerea partidelor (care voteaza cam ce li se cere!). „Sufrageriile” pentru masluirea alegerilor, „protocoalele secrete” ale justitiei si Securitatii – fapte extrem de grave in orice democratie – spun totul. Paralizia institutiilor este rezultatul.

Pe tot ce a pus mana regimul prostocratic din Romania s-a stricat. Cand revista „Der Spiegel” a titrat „Diletantul”, iar „Le Figaro” a observat ca nu se inteleg chestiunile, unii au zambit. Cand din anturaj se sopteste ca nu se pricep notiunile Constitutiei si alte notiuni se zambeste.

S-au irosit de fapt sapte ani, in care Romania produce mai elementar, vinde mai ieftin si importa mai mult din ceea ce facea odinioara. Un demnitar al unei tari vecine a si propus – „dati-ne noua gazele, caci voi nu stiti face decat un foc mare!”. Desemnarile personale au inlocuit concursurile. O dictatura obtuza a inlocuit consultarea democratica. S-a oprit pana si aplicarea legilor privind indemnizatii de copii, salarii si pensii. Acum se vrea eliminarea omului simplu de la ingrijire medicala. Dupa ce s-a subminat pluralismul, acum a ajuns caricatura si liberalismul. Desconsiderarea valorilor si scaderea profesionalismului inaintea. La ultimele doua Olimpiade tara a ajuns la cele mai slabe rezultate. Politica externa s-a descompus in excursii.

A sporit, in schimb, securismul. Romania detine recordul de servicii secrete in Europa. Generalii sunt mai multi acum decat in SUA, iar finantarea institutiilor de forta este dintre cele mai inalte pe continent. Lupta de azi a coteriilor pentru numirea procurorilor si judecatorilor este indiciu al degradarii justitiei. Pe buna dreptate, oamenii acuza lipsa de pregatire juridica si, tot mai mult, fabricarea organizata a probelor.

Nu se cunoaste istoria si se suscita antagonizari etnice ce nu folosesc nimanui. Cum spunea liderul UDMR, „presedintele nu este normal si raspandeste ura”. in afara tarii, el agita pericolele inchipuite: „extremismul”, „iesirea din Europa”, „antisemitismul”.

in fapt, Romania nu are de a face azi cu asa ceva. Iar daca ar avea – ceea ce, se intelege de la sine, nu ar fi acceptabil – atunci nu „presedintele” ar fi vocea credibila. Cand subminezi prosteste bruma de democratie si ai spus ce ai spus despre Europa si despre evrei, ii lasi pe altii sa vorbeasca! in plus, nici Europa si nici evreii nu sunt moneda de schimb! „Presedintele” declara ca Romania nu este capabila sa exercite presedintia rotativa a Uniunii Europene, iar acum „primul sau ministru” cere tarilor sa recunoasca „pericolele” din Romania. Daca pe fata se falsifica, ce se petrece la spate?

Regimul a plasat Romania pe o directie anormala si o fixeaza la coada Europei. Faptele arata ca alegerile organizate de „guvernul meu” („prezidentiale”, „europarlamentare”, „parlamentare”, „locale” etc.) au fost desfigurare de la inceput si fraudate. Nici o alegere curata nu legitimeaza regimul prostocratic. Nici un decident al regimului nu este varf al promotiei sale si nicio personalitate nu este in siajul regimului.

Devizele sesizabile ale regimului prostocratic sunt „sa fim in parteneriat cu seful” si, mai nou, „sa punem repede mana pe bani”, fie si intr-o indatorare fara precedent a tarii. Maxima „cu cat scoaterea din joc a Constitutiei si raul sunt mai extinse, cu atat putem frauda mai usor” a prins. Mintirea populatiei este luata ca politica, iar papagalismul vulgar al noilor catavenci se da drept cultura. Toate acestea in vreme ce in alte tari functioneaza valori etice si civice si idealuri de dezvoltare sociala.

Formatul rudimentar al decidentilor a sporit suferintele. Saracia cea mai extinsa in Europa, emigratia cea mai mare dintr-o tara a lumii in timp de pace, cel mai mic consum de carte pe locuitor, analfabetismul functionat cel mai latit, fuga tinerilor de sistemul propriu de educatie, desconsiderarea creatiei indigene exprima concludent situatia in care a fost adusa Romania.

Multi ma intreaba: ce-i de facut? Pentru ca se cuvine ca cetatenii sa dea raspunsuri, abordez, la randul meu, intr-un articol urmator, iesirea din regimul prostocratic si, cu aceasta, din crizele actuale.

[Andrei Marga](#)

ADRESA: <http://crct.ro/nyty>